

O pojavama devijantnog ponašanja kod dece i mladih vrlo je delikatno govoriti i pre bi se valjalo zapitati, ne o posledicama, nego o uzrocima ovog značajnog društvenog problema, te zbog čega kod maloletnika dolazi do poremećaja društvenog ponašanja i zašto oni imaju želju i potrebu da krše društveno prihvatljive norme ponašanja? Oni to najčešće rade da bi izrazili revolt prema postojećem stanju u društvu i neslaganje s nametnutim obrascima ponašanja, ali neprilike i problemi nastaju kada to čine nepromišljeno, jer kad kreativnost i pobuna protiv autoriteta ustupi mesto destrukciji ne možemo više govoriti o subkulturi ili kontrakulturi kao pobuni protiv konformizma.

Sve češće u medijima, crnim hronikama naših novina ne spominju se imena počinitelaca krivičnih dela, spisani su samo njihovi inicijali, zbog toga što se skoro svakodnevno dešava da zakone krše i osobe znatno mlađe od 18 godina. „Maloletnik N.N. opljačkao prodavnicu”.... „Dečaci M.D. i T.M optuženi za silovanje”...Ovakvi naslovi sve više pune stupce crne hronike. Gotovo da ne prođe dan a da se u medijskim izveštajima ne nađu inicijali iza kojih se krije dete-delinkvent.

Delinkventno ponašanje kao ekstremni oblik asocijalnog ponašanja ima, u smislu kvalitativnih razlika, specifične karakteristike prema prosečnom i poremećenom ponašanju, premda je s njima značajno povezano. Obzirom na uzrast i niz drugih činioca(bio-psiho-socijalnih, kriminalno-političkih, pravnih i mnogih drugih), koji su karakteristični za decu i maloletnike, maloletnička delinkvencija pokazuje određena obeležja iz kojih proizilaze teškoće definisanja samog pojma maloletničke delinkvencije. Prema užem shvatanju maloletnička delinkvencija obuhvata sve aktivnosti maloletnika koje su inkriminisane pozitivnim krivičnim zakonom.

Kriminalitet mladih zaslužuje punu pozornost sa stajališta racionalne politike suzbijanja kriminaliteta jer se brojnim kriminološkim istraživanjima došlo do saznanja koja upućuju na zaključak da se od jednog manjeg dela delinkventne populacije mladih regrutuju kasnije kriminalni povratnici, višestruki povratnici i delinkventi iz navike, koji čine najopasniji deo svake kriminalne populacije. Suzbijanje maloletničke delinkvencije je organizovan, planski i koordiniran napor raznih tela, ustanova i službi u čijem je delokrugu i zavisnost, rad s mladima, usmeren na sprečavanje i suzbijanje tih pojava.

Naše društvo je zbog dugogodišnje političke i ekonomske krize, posebno u riziku. Simpatizma kao prevladavajuće stanje stanovništva, značajan je rizični faktor raznih vidova neprihvatljivog ponašanja mladih. Ratno razdoblje kroz koje je zemlja prošla, praćeno masovnim migracionim kretanjima, doprinosi pogoršanju stanja u svim društvenim sistemima. Zemlju napušta znatan deo najobrazovanijeg stanovništva u najproduktivnijoj životnoj dobi, dolazi do unutrašnjih migracija, pa se relativno veliki broj raseljenih i izbeglih lica mora prilagođavati novim, često vrlo nepovoljnim, životnim okolnostima. To dodatno

opterećuje zdravstveni, obrazovni, socijalni i druge sisteme brige i zaštite dece i mladih, čime se otvara prostor za kvalitativni i kvantitativni rast neprilagođenog ponašanja mladih.

Opterećeni borbom za preživljavanje, roditelji često nemaju vremena za svoju decu. Dolazi do značajnih promena i poremećaja u porodičnom životu, pa porodica sve više gubi svoju tradicionalnu ulogu. U modi su modeli ponašanja po kojima ljudi ne biraju sredstva da bi došli do cilja. Oni se nažalost projektuju i na one najranjivije – na decu. Nedostatak komunikacije između roditelja i dece, poremećeni bračni odnosi, škola koja ne ostvaruje svoju obrazovnu, a posebno vaspitnu ulogu, kriza u društvu... sve su to uzročnici zbog kojih je trend maloletničkog kriminaliteta danas u porastu, a maloletnička delinkvencija postaje ozbiljan društveni problem i u našoj zemlji.

U Bosni i Hercegovini su jasno vidljivi neki trendovi vezani za maloletnički kriminalitet. Ti trendovi uključuju sve veći broj maloletnika mlađih od 14 godina uključenih u izvršenje krivičnih dela i udruživanje maloletnika u organizovane grupe počinioca krivičnih dela. U porastu je i broj krivičnih dela u kojima maloletnici iskazuju okrutnost, a recidivizam je i više nego očigledan.

Sve navedene činjenice su me podstakle da za temu ovog rada odaberem razmatranje fenomena, uzroka i uslova devijantnog ponašanja, odnosno fenomenologije i pojava oblika maloletničke delinkvencije gledano s kriminološkog aspekta. U okviru teme realizovano je istraživanje stavova učenika/ca osnovne i srednjih škola na području opštine Zavidovići o deci delikventnog ponašanja i maloletničkoj delinkvenciji kao društvenoj pojavi.